S 75/03-2118/03 V Brně dne 23. června 2003

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve správním řízení č.j. S 75/03, zahájeném dne 2. května 2003 podle § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), v platném znění, a § 15 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v souladu s § 21 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, na návrh účastníka řízení, společnosti Siemens Aktiengesellschaft, se sídlem Wittelsbacherplatz 2, Mnichov, SRN, ve správním řízení zastoupeného JUDr. Martinem Nedelkou, advokátem, se sídlem Jugoslávská 29, Praha 2, na základě plné moci, ve věci udělení povolení spojení soutěžitelů ve smyslu § 12 a násl. zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, vydává toto

r o z h o d n u t í :

Spojení soutěžitelů, ke kterému dochází podle § 12 odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, na základě „Kupní smlouvy“ ze dne 26. dubna 2003 uzavřené mezi společností Demag Delaval Industrial Turbomachinery N.V., jako kupujícím, a společností ALSTOM S.A., se sídlem avenue Kléber 25, Paříž, Francie, jako prodávajícím, v jejímž důsledku společnost Demag Delaval Industrial Turbomachinery N.V. získá obchodní podíly na dceřiných společnostech kontrolovaných společností ALSTOM S.A., se sídlem avenue Kléber 25, Paříž, Francie, specifikovaných v předmětné smlouvě, a jiná aktiva držená touto společností, týkající se oblasti plynových turbín, průmyslových parních turbín a velkých parních turbín, což umožní společnosti Siemens Aktiengesellschaft, se sídlem Wittelsbacherplatz 2, Mnichov, SRN, kontrolující společnost Demag Delaval Industrial Turbomachinery N.V., získat nepřímou kontrolu nad částí podnikání společnosti ALSTOM S.A., se sídlem avenue Kléber 25, Paříž, Francie, se podle § 16 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže,

p o v o l u j e .

O d ů v o d n ě n í :

Při posuzování spojení soutěžitelů Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) vycházel zejména z návrhu na povolení spojení soutěžitelů, dotazníku k povolení spojení, smlouvy zakládající spojení, informací získaných od oslovených subjektů, informací o spojovaných společnostech a dalších relevantních informací.

Skutečnost, že se Úřad spojením zabývá, byla zveřejněna v Obchodním věstníku č. 19/03 ze dne 14. května 2003. Ve stanovené lhůtě 5 dnů pro podání případných připomínek Úřad žádnou připomínku k uvedenému spojení soutěžitelů neobdržel. Úřad, ve snaze využít všechny dostupné způsoby k získání potřebných informací k objektivizaci stavu na spojením dotčených trzích v oblasti výroby průmyslových turbín, vyzval dále některé subjekty, především soutěžitele na předmětných trzích, k poskytnutí stanovisek k posuzovanému spojení a rovněž k problematice vymezení relevantních trhů na spojením dotčených trzích.

Ve smyslu ustanovení § 33 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení v platném znění (správní řád), Úřad umožnil, aby se zástupce účastníka správního řízení před vydáním rozhodnutí vyjádřil k podkladu pro rozhodnutí a ke způsobu jeho zjištění.

Notifikační podmínky

K posuzovanému spojení soutěžitelů dochází ve smyslu § 12 odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (dále jen „zákon“), na základě „Kupní smlouvy“ ze dne 26. dubna 2003 uzavřené mezi společností Demag Delaval Industrial Turbomachinery N.V. (dále jen „ Demag“), jako kupujícím, a společností ALSTOM S.A., se sídlem avenue Kléber 25, Paříž, Francie (dále jen „ALSTOM“), jako prodávajícím, v jejímž konečném důsledku společnost Siemens Aktiengesellschaft, se sídlem Wittelsbacherplatz 2, Mnichov, SRN (dále jen „Siemens“), získá možnost kontrolovat, prostřednictvím své dceřiné společnosti Demag, část aktivit společnosti ALSTOM souvisejících s činnostmi v oblasti plynových turbín, průmyslových parních turbín a v oblasti velkých parních turbín.

Předmětem převodu jsou tak dle specifikací uvedených v předmětné smlouvě např. výrobní kapacity společnosti ALSTOM, jakož i zaměstnanci související s výrobou výše uvedených turbín a dále práva duševního vlastnictví a know-how vztahující se k nabytému majetku. Spojení bude realizováno kombinací nabytí vybraného majetku a obchodních podílů v jednotlivých zemích dotčených spojením. V České republice dojde ke spojení formou nabytí vybraného majetku společnosti ALSTOM Power, s.r.o., ALSTOM Group, se sídlem v Brně (dále jen „ALSTOM Power“), kontrolované společností ALSTOM, v oblasti průmyslových parních turbín.

Celkový celosvětový čistý obrat spojovaných soutěžitelů za poslední účetní období ve smyslu § 14 zákona překročil částku 5 miliard Kč, tzn. že je splněna notifikační podmínka dle § 13 písm. a) zákona a spojení podléhá povolení Úřadu.

Dopady spojení

Společnost **Siemens** je společností založenou podle německých právních předpisů. Siemens je mateřskou společností skupiny Siemens působící celosvětově prostřednictvím svých dceřiných společností zejména v oblasti informatiky a komunikace, automatizace a řízení, zásobování energií, dopravy, medicínské techniky, osvětlovací techniky, finančních

služeb aj. Společnost Siemens působí rovněž v oblasti průmyslových turbín, konkrétně se jedná o výrobu plynových turbín s výkonem nad 60 MW a parních turbín s výkonem od 1 do 1200 MW. V České republice působí společnost Siemens prostřednictvím svých dceřiných společností v oblasti běžné působnosti skupiny Siemens, žádná s dceřiných společností společnosti Siemens působících v ČR se výrobou turbín nezabývá.

Společnost **Alstom** je společností založenou podle francouzského práva. Alstom stojí v čele podnikatelské skupiny Alstom, která je činná v oblasti výroby, přenosu a rozvodu energie, stavby lodí a námořních a přístavních systémů a železniční dopravy. Společnost Alstom se zabývá rovněž výrobou průmyslových turbín, a to v segmentu plynových i parních turbín. Předmětem převodu části činností společnosti Alstom je segment výroby plynových turbín o výkonu 17 až 43 MW a parních turbín s výkonem do 100 MW.

V České republice působí společnost v oblasti systémů pro přenos a rozvod energie, výroby průmyslových parních turbín, parních a horkovzdušných kotlů a velkoobchodního prodeje výrobků skupiny Alstom. Jak bylo výše uvedeno, v České republice dojde k převodu části aktiv společnosti ALSTOM Power, která se týkají výroby průmyslových parních turbín do 100 MW. Průmyslové parní turbíny vyrobené společností ALSTOM Power jsou dodávány ve většině případů mimo trh v České republice.

Z výše uvedeného vyplývá, že nabývaná část podniku společnosti ALSTOM se týká segmentu **průmyslových turbín**. **Průmyslové turbíny** se používají jednak pro pohon kompresorů, generátorů, ventilátorů aj., pro výrobu pump a dále k výrobě energie v kombinovaných elektrických a tepelných zdrojích (tzv. kogeneračních zdrojích) a pro výrobu elektrické energie. Z pohledu zdroje pohonu je možno turbíny dělit na **plynové turbíny** a **parní turbíny**. **Plynové turbíny** jsou používány v případech, kdy není k dispozici zdroj elektrické energie, ale naopak je k dispozici zemní plyn, což platí zejména v případě plovoucích těžebních věží či těžebních stanic ve volné přírodě. V případě dostupnosti elektrické energie je použití elektromotorů k pohonu zařízení výhodnější než použití plynových turbín, a to zejména vzhledem k nižším provozním nákladům (tyto jsou při použití elektromotorů ve výši cca 20 % provozních nákladů při použití plynových turbín). **Parní turbíny** jsou využívány v provozech, kde je k dispozici tepelná energie umožňující generování páry používané k pohonu parních turbín. Parní turbíny jsou používány jako primární zdroj elektrické energie pro pohon zařízení a druhotně jako zdroj energie v kombinovaných kogeneračních zdrojích.

Účastník řízení ve svém podání uvedl, že **plynové turbíny** je možno dále rozdělit do tří kategorií, a to na **malé plynové turbíny do 15 MW (SGT)**, **střední plynové turbíny od 15 MW do 60 MW (MGT)** a **velké plynové turbíny nad 60 MW (LGT)**. Dále uvedl, že **malé plynové turbíny** se používají v cca 70 % v těžebním průmyslu k pohonu zařízení či výrobě elektrické energie v těžebních místech. V ostatních případech jsou tyto turbíny využívány v jiných průmyslových odvětvích zejména k výrobě elektrické energie či pro pohon lodí. V oblasti **středních plynových turbín** o výkonu **od 15 MW do 60 MW** jsou tyto turbíny zastupitelné dle účastníka řízení s tzv. aeroderivátními turbínami (jedná se o průmyslovou verzi leteckého motoru) dodávanými zejména výrobci leteckých motorů. MGT se používají podobně jako turbíny SGT pro průmyslové použití k pohonu zařízení a rovněž i pro výrobu elektrické energie malými elektrárnami, komunálního charakteru. **LGT** představují kategorii turbín používaných výhradně pro výrobu elektrické energie jak v kondenzačních elektrárnách, tak v elektrárnách kogeneračních.

Sektor parních turbín lze rozdělit dle účastníka řízení na **průmyslové parní turbíny do výkonu 70 MW (IST)** a **velké parní turbíny nad 70 MW (LST)**. Průmyslové parní turbíny jsou používány zejména v průmyslových podnicích (kde vzniká zdroj tepla), jako jsou cukrovary, ocelárny, hutě, papírny aj. (cca 60 % všech zákazníků) a dále v oblasti komunálních a veřejných služeb. Velké parní turbíny jsou používány zejména v oblasti komunálních a veřejných služeb, popřípadě u velkých průmyslových podniků jako zdroj elektrické energie.

Jak účastník řízení dále uvedl, relevantními výrobkovými trhy jsou dle jeho názoru následující trhy: **trh středních plynových turbín s výkonem od 15 do 60 MW, trh průmyslových parních turbín do výkonu 70 MW a trh velkých parních turbín nad 70 MW.** Co se týče **trhu MGT,** účastník řízení uvádí, že na tomto trhu působí pouze jeden ze spojujících se subjektů, nabývaná část společnosti Alstom (převod výroby MGT o výkonu 17 až 43 MW), společnost Siemens se zabývá v rámci výroby plynových turbín pouze segmentem plynových turbín s výkonem nad 60 MW. Dále účastník řízení uvádí, že k překrytí aktivit dochází na **trhu IST**, kde působí oba spojující se subjekty, nicméně spojující se subjekty se zaměřují na rozdílné segmenty. Siemens se dle účastníků řízení zaměřuje na IST pro mechanický pohon a Alstom vyrábí IST výhradně k výrobě elektrické energie. V případě **trhu LST** dochází pouze k překrytí v malé části tohoto segmentu, vzhledem ke skutečnosti, že převáděná část se týká výkonové řady turbín od 70 do 100 MW. Parní turbíny nad 100 MW budou i nadále vyráběny společností Alstom a nejsou předmětem převodu. Společnost Siemens vyrábí, jak bylo výše uvedeno, parní turbíny v tomto segmentu od 70 do 1200 MW.

Při vymezování relevantního trhu Úřad také podpůrně přihlédl k rozhodnutím Evropské komise M. 440[1], M. 1484[2], kde Evropská komise uvedla, že trh průmyslových turbín je možno dále členit na trh plynových turbín s výkonem do 10 MW a trh plynových turbín s výkonem nad 10 MW, a dále na trh parních turbín do výkonu 70 MW a trh parních turbín nad 70 MW. Rovněž podpůrně přihlédl k rozhodnutí M.1623[3], kde se Evropská komise zabývala otázkou možného zvýšení výše dělící hranice výkonu mezi malými a velkými plynovými turbínami, uvedené v předchozích rozhodnutích jako 10 MW. Evropská komise na základě nových skutečností a vývojových trendů uvedla, že tato hodnota leží někde mezi 10 až 20 MW.

S ohledem na výše uvedené Úřad vymezil následující relevantní trhy v oblasti parních turbín: **trh průmyslových parních turbín do výkonu 70 MW** a **trh velkých parních turbín nad 70 MW.** Relevantní geografický trh tvoří **území České republiky.** Úřad se v rámci šetření rovněž zabýval problematikou vymezení relevantních trhů v oblasti plynových turbín, v daném případě však nebylo nutné vymezit relevantní trh s konečnou platností, neboť spojení nezakládá, ani při jedné z v úvahu přicházejících definic relevantního trhu, obavy z narušení hospodářské soutěže.

Z analýzy provedené Úřadem vyplývá, že trh průmyslových turbín je trhem specifickým vzhledem ke skutečnosti, že většina zakázek v oblasti dodávek turbín je zadávána formou veřejných soutěží a dodávky jednotlivých soutěžitelů jsou nepravidelné (dle úspěšnosti dané společnosti nabízet odpovídající cenové a dodací podmínky). Zákazníci

[1] rozh. M.440 – GE/ENI/Nuovo Pignone ze dne 6. 5. 1994
[2] rozh. M.1484 – Alstom/ ABB ze dne 2. 6. 1999
[3] rozh. M.1623 – Allied Signal/MTU ze dne 20. 9. 1999

v oblasti dodávek turbín jsou většinou silné nadnárodní průmyslové podnikatelské skupiny či výrobci energie disponující význačnou hospodářskou silou. Z pohledu objemu trhu v České republice se řádově jedná o několik větších zakázek ročně. Z tohoto důvodu soutěžitel, který uspěje v rámci výběrového řízení, dosahuje vzhledem k malému počtu zakázek relativně vysokého tržního podílu. Důležitým faktorem z hlediska posouzení tržního podílu je rovněž i doba realizace projektu, která činí dle rozsahu zakázky cca 6 měsíců a více. Vzhledem k náročnosti budování celého energetického systému, např. u kogeneračních elektráren, který se sestává z více typů turbín (plynové a parní), se může na dodávkách energetického systému podílet i více soutěžitelů. Z ohledem na tyto skutečnosti Úřad posuzoval předmětné spojení na základě delšího časového období, za roky 1998 až 2002.

V případě **trhu IST** byly realizovány dodávky ze strany nabývané části Alstom za posuzované období pouze v roce 1998, Siemens realizoval své dodávky v roce 1999, 2001 a 2002. Z údajů poskytnutých spojujícími se subjekty vyplývá, že průměrný společný tržní podíl za posuzované období byl v rozmezí [..*obchodní tajemství*..] %. Z ostatních soutěžitelů dosáhla vyššího objemu dodávek na trhu IST společnost ŠKODA HOLDING a.s. (cca [..*obchodní tajemství*..] %). Na **trhu LST nerealizovali** spojující se soutěžitelé za posuzované období **žádné dodávky**. Na **trhu plynových turbín** s výkonem nad 15 MW, dle údajů účastníka řízení, **nebyly realizovány žádné dodávky** ze strany spojujících se soutěžitelů, ani ze strany ostatních soutěžitelů za období od roku 1998 do roku 2002.

Posuzovaným spojením tedy nedojde k navýšení tržního podílu v oblasti plynových turbín ani v oblasti velkých parních turbín. K navýšení tržního podílu dochází pouze na trhu malých parních turbín, kde se však spojující se subjekty zaměřují na jiný segment zákazníků, a rovněž se nabývaná část společnosti Alstom (orientující se zejména na export) nepodílela na dodávkách na tento trh v uplynulých čtyřech účetních období, a k navýšení tržního podílu došlo pouze na základě dodávek za rok 1998. Předmětným spojením rovněž nedojde k takovému posílení tržní síly spojením vzniklého subjektu, které by mělo za následek vznik či posílení dominantního postavení tohoto subjektu na dotčených trzích. Na trhu průmyslových turbín působí celá řada dalších soutěžitelů jak zahraničních, tak i tuzemských. Nejvýznamnějším konkurentem spojujících se subjektů na trhu průmyslových turbín, tedy i na trhu IST, je společnost ŠKODA HOLDING a.s., dále zde působí První brněnská strojírna Velká Bíteš a.s., Vítkovice, a.s., EKOL, spol. s r.o. aj.; ze zahraničních subjektů se jedná o společnost General Electric, Mitsubishi, Blohm+Voss, MAN a další dodavatele.Uvedené společnosti dodávají své výrobky (plynové a parní turbíny), jak již bylo výše uvedeno, na základě výběrových řízení, kde schopnost společnosti nabízet odpovídající cenové a dodací podmínky a její úspěšnost z hlediska obdržení zakázky má rozhodující vliv na výši tržního podílu v daném období. Vzhledem k malému počtu zakázek za rok v České republice, nepravidelnosti dodávek jednotlivých soutěžitelů (vzhledem k úspěšnosti či neúspěšnosti ve výběrových řízení), a rovněž i k délce výběrového období a délce realizace zakázky, dochází k výrazným meziročním změnám ve výši tržních podílů jednotlivých soutěžitelů. Na spojením dotčených trzích rovněž neexistují významné bariéry pro vstup potencionálních soutěžitelů na dotčené trhy. Úřad se rovněž podpůrně zabýval postavením spojujících se soutěžitelů na celosvětovém trhu, kde ze skutečností předložených účastníkem řízení vyplývá, že společný tržní podíl spojujícího se subjektu na trhu IST se pohyboval ve výši cca [..*obchodní tajemství*..] % a na trhu LST byl v rozmezí [..*obchodní tajemství*..] % za období 1997-2001.

Úřad, který je na základě § 1 odst. 1 zákona kompetentní k ochraně hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb, musí využívat všechny dostupné způsoby k získání potřebných informací k objektivizaci stavu na trhu průmyslových turbín. Z tohoto důvodu

oslovil nejvýznamnější konkurenty spojením vzniklého subjektu. Oslovené společnosti ve svých odpovědích neuvedly, že by posuzovaným spojením mohlo dojít k významnému dopadu na hospodářskou soutěž v oblasti průmyslových turbín, popř. na jejich společnost, a neměly vůči posuzovanému spojení námitky.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, zejména působení velkého množství dalších soutěžitelů v oblasti průmyslových turbín, neexistenci významných bariér pro vstup potencionálních konkurentů na uvedené trhy, tržní síle odběratelů turbín a skutečnosti, že turbíny jsou dodávány na základě výběrových řízení, Úřad konstatuje, že v důsledku předmětného spojení soutěžitelů nevznikne ani nebude posíleno dominantní postavení spojujících se soutěžitelů nebo některého z nich, které by mělo za následek podstatné narušení hospodářské soutěže. Pro naplnění podmínky uvedené v § 16 odst. 2 věta třetí zákona, Úřad rozhodl o tom, že navrhované spojení soutěžitelů povoluje, a ve stanovené lhůtě toto rozhodnutí vydává.

Poučení o opravném prostředku

Ve smyslu ustanovení § 61 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), v platném znění, lze proti tomuto rozhodnutí podat do 15 dnů od jeho doručení rozklad předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a to prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže – odboru fúzí. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

Ing. Vladimír Stankov, CSc.
vrchní ředitel

v zastoupení
JUDr. Robert Neruda
pověřený zastupováním

Rozhodnutí obdrží:
JUDr. Martin Nedelka, advokát
adv. kanc. Gleiss Lutz v.o.s.
Jugoslávská 29
120 00 Praha 2